

Třetí komnaty

První kapitola

1 Co jiného říci těm, kteří vyšli vítězně z těchto zápasů a s vytrvalostí vstoupili do třetích komnat, než „blaze člověku, který se bojí Hospodina“.¹ Jeho Veličenstvo mi prokázalo velkou milost, že mi přes mou nechápavost dalo pochopit, co tento verš znamená v mé mateřštině. Jistě ho právem nazveme blaženým, vždyť - nakolik je nám tu dáno pochopit - jestliže se nevrátí zpět, půjde jistou cestou ke spáse.² Zde sestry uvidíte, jak bylo důležité zvítězit v předešlých bojích, protože jsem přesvědčena, že Pán nám vždy dá jistotu svědomí, což není málo. Napsala jsem „jistotu“, ale to není přesné, vždyť v tomto životě nemáme jistotu, a proto vždy říkám: „jestliže neopustí cestu, po které se vydal.“

2 Je to veliká bída muset žít tento život v neustálém střehu jako ti, jejichž nepřátelé číhají za dveřmi, takže nemohou spát ani jíst neozbrojeni a žijí v neustálých obavách, že jejich pevnost může být z některé strany dobytá. Ach, můj Pane a mé dobro! Jak jste mohl chtít, abychom toužily po tak bídném životě. Není možné netoužit a nežádat, abyste nás z něj vysvobodil s nadějí, že ztratíme život pro Vás - anebo ho strávíme skutečně ve vašich službách - a především, že pochopíme, v čem tu spočívá vaše vůle. Půjdeme s vámi na smrt, je-li to vaší vůlí, jak řekl svatý Tomáš.³ Vždyť žít bez vás a se strachem, že je možné ztratit vás navždycky, znamená tisíckrát umírat. Proto, dcery, říkám, že blaženost, o kterou máme prosit, spočívá v tom, abychom konečně nabyly jistoty blažených, protože uprostřed takových obav, jakou radost může mít ten, kdo celé své potěšení nachází v tom, dělat radost Bohu? A uvažte, že tyto obavy a ještě mnohem větší provázely některé světce, kteří upadli do těžkých hříchů. Nemějme za jisté, že nám Bůh, právě tak jako jim, nabídne zvláštní pomoc, abychom hříchů zanechali a jako oni se káli.

3 Píšu to, dcery moje, s takovou bází, že nechápu, jak vůbec mohu dál psát a žít. Proste, dcery moje, aby Jeho Veličenstvo ve mně nadále žilo, protože kdyby tomu tak nebylo, kde tak špatný život jako ten můj načerpá nějaké jistoty? A netrapte se tím, že jsem taková - někdy vídávám, že byste si přály, abych byla velmi svatá a máte pravdu: já bych si to také přála, ale co mám dělat, jestliže jsem té možnosti vlastní vinou pozbyla! Nemohu si stěžovat na Boha, že by mi přestal poskytovat sdostatek pomoci, aby se vaše přání naplnilo. Říkám se slzami a zármutkem, že zde píšu pro ty, které by mě samy mohly poučit. Jak těžká poslušnost mi byla uložena! Proste Pána, vždyť pro něj to dělám, jednak aby vám to k něčemu bylo a jednak, aby mně, bídnému a troufalému tvorů, odpustil! Jeho Veličenstvo našťástí dobře ví, že mi nezbývá než doufat v jeho milosrdenství, když už tedy nemohu nebýt, čím jsem byla. Není tu jiného léku, než doufat v něj a důvěřovat v zásluhy jeho Syna a jeho matky Panny Marie, jejíž hábit nehodně nosíme já i vy. Dcery moje, chvalte ji, abyste opravdu náležely jí, té předobré matce, a tak se nemusely hanbit za moji ubohost. Napodobujte ji a uvažte, jaká je vznešenost této Paní a jaké dobro přináší mít ji za patronku,⁴ když ani mé hříchy a to, že jsem, jaká jsem, nemohly v ničem uškodit slávě našeho karmelského řádu.

4 Na jedno bych vás však chtěla upozornit: že máte takovou matku ještě nemusí nic znamenat, vždyť i David byl svatý - a podívejte se na Šalomouna.⁵ Nespolehejte tedy ani na klauzuru a pokání, v nichž žijete, ani na to, že ustavičně přebýváte s Bohem a neustále se cvičíte v modlitbě a straníte se světských záležitostí a připadá vám, že vás omrzely. To všechno je dobré, ale, jak jsem řekla, nestačí to, abychom žily bez bázně. A tak se vraťte k onomu verši a neustále si ho připomínejte: „*Beatus vir, qui timet Dominum.*“

5 Už si nepamatují, co jsem říkala, tak dalece jsem odbočila. Sotva se rozpomenou, jak jsem ubohá, ztrácím odvalu, abych promlouvala o něčem dobrém, proto toho nyní zanechám. Vrátime se k tomu, co jsem vám prve⁶ začala vyprávět o duších, které vstoupily do třetích

¹ Ž 112, 1

² „*camino seguro de salvación*“ – následující odstavce byly na několika místech korigovány Graciánem, který se snažil, aby Terezin text v ničem neprotirečil teologii tridentského koncilu. Pozdější redaktoři však jeho zásahy do textu opět eliminovali.

³ Jn 11,16

⁴ Matka, Paní, Patronka – některé z tradičních titulů vyjadřujících karmelskou úctu vůči Panně Marii

⁵ Odkazuje na poslední léta Šalomounova panování, kdy se nechal svými ženami svést k modloslužbě, viz 1 Kr 11, 1-10; 2 Kr 23, 13; Kaz 47, 19-21. Postava Šalomouna se u Terezie vrátí v KZ 4, 6-7. Y a 7 H 4,3.

⁶ tj. na začátku třetích komnat

komnat: že jim Pán prokázal opravdu velikou milost, když díky ní byly schopny překonat první těžkosti. Myslím, že takových duší je díky Boží milosti ve světě mnoho. Velmi touží nijak Jeho Veličenstvo neurazit a vyvarovat se i všedních hříchů a oblibují si pokání, pěstují usebranost, dobře využívají času, konají skutky lásky vůči bližním, jsou velmi spořádané v řeči i oblékání i v péči o chod domácnosti (náleží-li jim taková starost). Takový stav jim můžeme jen závidět a není tu zjevný důvod, proč by jim měl být upřen vstup do nejposlednějších komnat. Pán jim v tom jistě nebude bránit, jestliže ony chtějí, vždyť jsou krásně disponovány pro každou milost.

6 Ach, Ježíši! Kdo by netoužil po tak velkém dobru, zvláště když už prošel takovou námahou? Jistěže ho všechny chceme. Všechny říkáme, že si ho přejeme, ale ještě je zapotřebí čehosi více, aby duše zcela náležela Pánu. Nestačí to říci, tak jako to nestačilo Pánu, který se ptal jednoho mladíka, zda by chtěl být dokonalý.⁷ Od počátku, co mluvím o těchto komnatách na něj myslím, protože jsme na tom úplně stejně jako on. Proto tu na nás obvykle dolehne veliká vyprahlost v modlitbě, i když by mohla mít jistě i jiné příčiny. Nemyslím ony velké vnitřní trýzně, jimiž nesnesitelně trpí mnohé dobré duše bez vlastní viny a když je Pán z nich vysvobodí, odnáší si z nich velký užitek. A nemíním ani ty, které trpí melancholií a jinými chorobami.⁸ Nakonec je třeba ponechat posouzení všech těch příčin Bohu. Za sebe se domnívám, že nejběžnější je, co jsem řekla:⁹ zdá se, že tyto duše by se ani za nic nedopustily hříchu a mnohé z nich ani vědomého lehkého hříchu a že vedou dobrý život a dobře nakládají se svým majetkem, avšak nemají trpělivost snášet, že je jim zavřena brána ke vstupu do nejnvnitřnějších příbytků našeho Krále, za jehož vazaly se považují a jimiž jsou. Ale i pozemský král mívá mnoho vazalů a ne všichni mají přístup až do jeho komnat. Vejděte, dcery moje, vstupte do vlastního nitra, nevěnujte pozornost té troše práce, kterou už konáte, vždyť jako křesťanky to vše a ještě mnohem více je vaší povinností. Mělo by vám stačit, že jste Božími vazalkami, netužte po čemsi navíc, abyste nakonec nezůstaly zcela bez něčeho. Pohleďte na svaté, kteří vstoupili do pokoje tohoto Krále a vizte rozdíl, který je mezi nimi a námi. Neproste o to, co si nezasluhujete, ba ať nám nepřijde na mysl, že za to všechno, co děláme, si vůbec něco zasloužíme, my, které jsme Boha dříve urážely.

7 Ach, pokora, pokora! Nevím, co mě to popadá, ale nemohu se zbavit dojmu, že kdo se zde příliš zabývá vyprahlostmi, trpí nedostatkem pokory. Opakuji, že nemám na mysli ony velké vnitřní trýzně, kde jde o víc než o nedostatek zbožnosti. Zkoumejme sebe samy, mé sestry, či ať nás vyzkouší Bůh, který to tak dobře umí, i když to mnohdy nechceme chápat. Pohleďme na tyto spořádané duše, hledme, co konají pro Boha a uvidíme, že nemáme důvod si na Boha stěžovat. Neboť když nám Bůh řekne, co máme udělat, abychom byli dokonalí a my se k němu obrátíme zády a se smutkem odejdeme, jako ten evangelní mladík - co si představujeme, že Pán asi udělá, kdyby nás tu měl odměnit za lásku, kterou k němu chováme? A ona láska nemá být plodem naší fantazie, dcery moje, ale má být viditelná v našich skutcích. A nemyslete si, že Bůh naše skutky potřebuje, ale zajímá ho rozhodnost naší vůle.

8 Mohlo by se nám zdát, že my, které nosíme řeholní hábit, a to zcela dobrovolně, a opustily jsme světské záležitosti a co nám patřilo (i kdyby šlo o jen síť sv. Petra,¹⁰ protože tomu, kdo dává, se často zdá, že dává mnoho.) - že už jsme zabezpečeny. To vše je velmi dobrý předpoklad, jen když vydržíme a nevrátíme se mezi havěť prvních komnat a to ani pouhým přáním. Vždyť není pochyb, že jestli vydržíme tuto obnaženost a oproštěnost ode všeho, dosáhneme toho, čeho žádáme. Ale leda pod podmínkou, a na to vás chci upozornit, že se bude dotýčná osoba považovat za neužitečného služebníka, jak říká sv. Pavel či Kristus, a nebude si myslet, že našeho Pána přinutil udělit mu podobné milosti. Ten, kdo více dostává, stává se větším dlužníkem.¹¹ A co bychom mohli učinit pro tak štědrého Boha, který za nás umřel a stvořil nás a obdařil bytím, než že se budeme považovat za šťastné, že se nám odepisuje něco z toho, co mu dlužíme za jeho službu (nerada to slovo užívám, ale je tomu tak: během svého pozemského života Pán nedělal nic jiného než že nám sloužil) a neprosit o další projevy milosti a přízně.

⁷ Bohatý mladík z Mt 19,16-22.

⁸ Melancholie v Tereziňě slovníku odpovídá různým typům neurotických stavů a depresi. Více viz KZ 7: Jak zacházet s těmi, které trpí melancholií.

⁹ Odkazuje k evangelnímu příběhu o bohatém mladíku a k domnělému nároku, že odtud už je cesta volná až do sedmých komnat.

¹⁰ Srov. Mt 19, 27

¹¹ Srov. Lk 12,48

9 Dbejte velice, dcery, na některé z těch věcí, které jsou zde poznamenány, i když zpřeházeně, neboť to neumím vyjádřit lépe. Pán vám je dá pochopit, abyste mohly z vyprahlosti načerpat pokoru a nikoliv neklid, jak by si přál ďábel. A věřte, že kde je skutečná pokora, i když Bůh nenadělí zvláštní potěšení, dopřeje pokoj a soulad s Jeho vůlí, s nimiž se jde kupředu lépe než s mnoha zvláštními milostmi. Vždyť jak jste četly,¹² Boží majestát je udílí těm nejslabším, i když věřím, že ty by je nevyměnily za odvahu těch, které krácejí ve vyprahlosti. Jsme totiž více přáteli útěch než kříže. Pane, ty všechno víš, zkoušej nás,¹³ abychom samy sebe lépe poznaly.

Druhá kapitola

1 Poznala jsem osoby – ba mohu říci, že mnoho osob -, mezi těmi, které dospěly do tohoto stavu a po mnoho let žily v duši i na těle čestným a spořádaným životem, jak se to jevílo. A pak jsem viděla, jak jeho Veličenstvo tyto duše, které se už zdály být pány světa či aspoň už prohlédly jeho úklady, podrobuje drobným zkouškám a jak v nich upadají do neklidu a stíněnosti, a to mě dost mátló a lekalo. A nebylo jim rady, protože se už po tak dlouhý čas věnují pěstování ctnosti, že se zdá, že by ony samy mohly poučovat druhé a že mohou zdůvodnit slabost projevenou v oněch zkouškách.

2 Nakonec já jsem pro takové osoby nenašla jiného léku a nenacházím, čím bych je utěšila, než jim projevat soucit, že mají takové trápení (a skutečně ho cítím, když je vidím v takové bídě), a neprotiředit jejich rozumu, protože se zcela soustředí na dojem, že to všechno prožívají kvůli Bohu, a proto stále nemohou pochopit, že se jedná o závalu. A to je další klam, který tu čeká na pokročilé. Není třeba se tu zaleknout, že se jim takové věci dějí, podle mě by trápení pro tyto věci nemělo trvat příliš dlouho. Protože Bůh často chce, aby jeho vyvolení pocítili vlastní bídu, a proto od nich trochu vzdálí svou přízeň - víc tu nebývá zapotřebí, abychom poznali, jací jsme troufalci. Potom už chápeme, jaké zkoušky jsme byli podrobeni, protože pak dobře rozumíme, v čem jsme chybili. Někdy je mnohem trýznivější vidět, že nezmůžeme víc než vidět, jak nás tíží tyto pozemské věci neveliké váhy, než zkouška samotná. Takový náhled považuji za velký dar plynoucí z Božího milosrdenství a přestože se jedná o chybu, velmi přispívá k nabytí pokory.

3 U lidí, o kterým mluvím, tomu ovšem tak nebývá, oni naopak, jak už jsem řekla, ve své mysli považují tyto chyby za svaté zkoušky od Boha a přáli by si, aby o nich podobně smýšleli i druzí. Chtěla bych tu zmínit nějaký příklad, abychom si rozuměli a prozkoumali, dřív než nás vyzkouší Pán, zda tyto chyby sami nemáme, vždyť by to byla veliká věc sám se dovítit, oč tu běží.

4 Stává se, že nějaký bohatý člověk, který nemá potomky ani jiné dědice, jimž by odkázal svůj majetek, utrpí ztrátu, ovšem ne tak velkou, že by mu scházely peníze na živobytí a udržování domu a ještě bude mít nazbyt. Jestliže pro to upadne do velkých starostí a neklidu, jakoby mu nezbyvalo ani na jídlo, jak po něm může Pán chtít, aby kvůli Němu všeho zanechal? Tady se někdo ozve, že ho to mrzí, protože to vše chtěl pro chudé. – Domnívám se, že Bůh si více než takový milodar přeje, abych přijala, co Jeho Veličenstvo dělá a i když se budu snažit nabýt toho, po čem toužím, uchovala si v duši pokoj. Jenže dotyčná osoba ještě nepřilnula natolik k Pánu, aby se podle toho chovala, takže Bohu díky, když pochopí, že jí chybí svoboda ducha a disponuje se, aby ji přijala od Pána, musí však o ni žádat.

Jiný člověk má dostatek obživy, ba nadbytek a tu se mu naskytne příležitost nabýt dalšího majetku. Vztít si ho, když mu ho nabízejí, budiž, ale aby ho sháněl a když už ho má, hromadit stále více a více bohatství... - at' by měl úmysly sebelepší (mluvíme tu o lidech modlitby a ctnostných, jak jsem říkala), nemusí se obávat, že by se kdy dostal do přílišné blízkosti královských komnat.

5 Podobně je tomu, když se takovým lidem přihodí něco, kvůli čemu jimi ostatní pohrdnou nebo tím ztratí na cti. Bůh takovým lidem obvykle dá tu milost, že onu ztrátu navenek snáší dobře, protože Bůh si jako přítel ctnosti nepřeje, aby veřejně utrpěla sama ona ctnost, kterou si lidé myslí, že dotyčný oplývá – a možná i proto, že Bohu přeci jen sloužili, vždyť Bůh je skutečně dobrý. Zůstane jim však jakýsi vnitřní neklid, kterého se nemohou zbavit a který je jen tak brzy neopustí. Můj Bože! Nejsou to ti, kteří tak dlouho meditovali o Pánově utrpení a jak je dobré trpět a sami po tom toužili? Chtějí, aby všichni žili podobně slušně jako oni a kéž Bůh

¹² Terezie sama o tom psala např. v Cestě dokonalosti 17,2,7, ale zřejmě šlo o motiv obecně přítomný v dobové duchovní literatuře.

¹³ Jediné místo v tomto spise, kde Terezie Bohu tyká. Srov. též Ž 25,2; 138,23.

dopřeje, aby se nedomnívali, že trápení, které na ně dolehlo, je z cizího zavinění, a že je vůbec nějak záslužné takto trpět.

6 Musí se vám sestry zdát, že nemluví k věci ani k vám samotným, protože takové záležitosti u nás v domě neřešíme - nemáme statky ani se o ně nestaráme, nikdo nás neuráží. Proto říkám, že to jsou jen příklady a ne to, co se skutečně odehrává mezi námi, ale jistě je možné z nich načerpat mnoho užitečného, i když není důvod, abych je nyní dál rozváděla. Takové příhody nám pomáhají poznat, zda jsme skutečně oprostěné od toho, co jsme opustily – vždyť i u nás v domě se přiházejí podobné věci, i když jde o maličkosti jiného druhu, ale přesto si na nich můžete dobře vyzkoušet a pochopit, jak ovládáte své vášně. A věřte mi, že tu nezáleží na tom, zda nosíte hábit či nikoliv, nýbrž zda se snažíte cvičit se ve ctnostech a přilnout ve všem vlastní vůli k vůli Boží. Spořádanost spočívá v souladu našeho života s Božími rozhodnutími a nechtějme, aby se tu dala naše, ale Jeho vůle. A protože jsme ještě nedospěly k dokonalosti, chce to pokoru, jak jsem řekla. Pokora je mastí na naše rány a i když se někdy opozdí, přeci jen nás přijde Lékař, to je Bůh, uzdravit.

7 Skutky pokání, které konají tyto duše, bývají právě tak uměřené jako jejich život: záleží jim na životě, aby jim sloužily Bohu, na čemž není nic špatného, ovšem současně velmi dbají na to, aby pokáním neuškodily svému zdraví. Nebojte se, že se zabijí, mají rozum a jejich láska není tak obrovská, že by je zbavovala rozvahy. Ovšem přála bych si, abych nás sám rozum vedl k tomu, abychom se nespokojily s takovou službou Bohu, abychom nešly tak opatrně krůček za krůčkem – tak, že nikdy nedojdeme na konec té cesty. A jelikož se nám zdá, že stále jdeme a že nás to unavuje (neboť cesta je obtížná), už dost na tom to, že nezabloudíme. Avšak, dcery, zdá se vám dobré, abychom vzdálenost z jednoho místa do druhého, kterou lze ujít za osm dní, musely překonávat celý rok, vláčejíce se po různých hostincích a uprostřed sněhu a deště, po rozbitých cestách? Nestálo by za to, zvládnout ji jedním dechem? Právě proto, že je obtížná, plná nebezpečných hadů. Ach, co všechno bych vám k tomu mohla vyprávět! Kéž je Boží vůlí, abych tento úsek cesty už měla za sebou, vždyť často se mi zdá, že dosud ne.

8 Protože postupujeme s takovou opatrností, zdá se nám, že nám vše může uškodit, protože všeho se lekáme, a tak se neodvažujeme pokročit kupředu, jako bychom mohly dospět do vnitřnějších komnat, když přenecháme druhým, aby vykonali cestu za nás. Jenže to nejde, sestry moje, snažme se tedy, pro lásku Boží, vložit naši opatrnost a strach do jeho rukou, zapomeňme na naši vrozenou slabost, kterou se tak zabýváme. O naše tělo at' se starají představení, to je jejich úkol, my máme jen rychle jít kupředu, abychom spatřily našeho Pána. Vždyť i když přehnané pohodlí tady nemáme, starost o naše zdraví by nás mohla oklamat, aniž bychom proto byly zdravější. Říkám, abyste kráčely s velkou pokorou, protože jestliže jste mne dobře pochopily, zde je překážka, která některým brání pokročit dál. Měly bychom si o sobě raději myslet, že jdeme docela pomalu, zatímco chůze našich sester je mnohem chvatnější a měly bychom nejen toužit, ale postarat se, aby nás ostatní považovali za nejposlednější ze všech.

9 A tak velmi pokročíme a jestliže ale ne, pak po celý život uvázneme v tomto stavu s tisícem trápení a ubohostí. Protože jestliže se nevzdáme sebe samých, cesta se stane velice namáhavou a obtížnou, neboť budeme hrozně zatíženy pozemskou tíží naší bídy, čemuž unikne ten, kdo vystoupí do zbývajících příbytků. Pán jedná spravedlivě a milosrdně a odmění nás mnohem víc než si zasloužíme a to mnohem většími radostmi¹⁴ než by nám mohly přinést jakékoliv jiné dary či světské zábavy. Ale nemyslím, že by oněmi potěšenými¹⁵ plýtvat, dává je jen někdy, aby pozval k nahlédnutí do dalších komnat, abychom viděly, co nás tam čeká, až budeme připraveny do nich vstoupit.

10 Může se vám zdát, že radosti¹⁶ a duchovní zážitky¹⁷ jsou totéž a proč že je tu nazývám různými jmény. Mně se zdá, že tu je veliký rozdíl, ovšem mohu se mýlit. Co o tom smýšlím řeknu ve čtvrtých komnatách, které budou následovat,¹⁸ neboť tam bude případnější se zmínit o duchovních zážitcích, které v nich Pán uděluje a i když se to zdá bez užitku, může z toho nějaký povstat, abyste až poznáte ony rozdíly, mohly Pána lépe následovat. A je to i velikou útěchou pro duše, které Bůh uvedl do tohoto stavu a zároveň velikým zahanbením, jestliže se kdo domníval, že už všeho dosáhl. Jestliže patříme mezi pokorné, budeme zde Bohu děkovat. Komu ale schází pokora, upadne do veliké bezdůvodné vnitřní nechuti. Dokonalost totiž nespočívá

¹⁴ *contentos*

¹⁵ *contentos*

¹⁶ *contentos*

¹⁷ *gustos*

¹⁸ V první kapitole čtvrtých komnat, např. 4H1,4, *gustos* viz zejm. 4H 2 a 4H 3,9-14.

v duchovních zážitcích, ale ve větší lásce a v jednání podle spravedlnosti a pravdy - a podle toho přichází i odměna.

11 Může se vám zdát, k čemu že slouží pojednání o těchto vnitřních milostech a jejich líčení, a jestli vůbec to všechno je možné. Já sama nevím, musíte se zeptat těch, kteří mi přikázali o tom napsat, nejsem tu proto, abych se přela s představenými, ale abych je poslouchala. Co vám mohu za sebe říci je, že když jsem tyto milosti neznala z vlastní zkušenosti a ani mě nenapadlo, že se mi jich kdy v životě dostane (a právem, vždyť mi stačilo ke spokojenosti vědět či předpokládat, že alespoň v něčem se líbím Bohu), a když jsem v knihách čítávala o těchto milostech a útěchách, které Pán dopřává duším, jež mu slouží, moc se mi to líbilo a moc jsem za to Boha chválila. A když i já, při vši své bídě, byla schopna takové chvály, co teprve všechny dobré a pokorné duše, jak ty ho budou chválit! A kvůli i jen jedině z nich by stálo za to, aby to vše bylo řečeno, abychom pochopily o jaké radosti a potěšení vlastní vinou přicházíme. Navíc tyto milosti od Boha s sebou přináší mnoho lásky a síly, takže kráčíme s menší námahou a silí naše dobré skutky a ctnosti. Důležité je nezastavit se z vlastního přičinění, neboť jestli jsme si to sami nezavinili, Pán je spravedlivý a dá nám jinými způsoby to, co nám nedal touto cestou. On ví proč jedná takto, jeho tajemství jsou velmi skrytá, avšak bezpochyby se nám dostane toho, co nám nejvíce prospívá.¹⁹

12 Zdá se mi, že by tu velmi prospělo těm, které Pán ve své dobrotě uvedl do tohoto stavu (a jak jsem řekla, je to projev jeho velkého milosrdenství, protože jsou velmi blízko tomu, aby postoupili dále), aby se velmi cvičili v poslušnosti. A i když nejde o řeholníky, velice by jim prospělo, aby tak, jako to dělají mnozí, měli někoho, jemuž by byli podřízeni a v ničem nekonali svou vůli, protože to je to nejběžnější, čím si škodíme. Neměli by však hledat někoho, kdo má stejnou povahu jako oni sami a postupuje právě tak obezřetně jako oni, ale naopak někoho, kdo nelpí na pozemských věcech. Je velice prospěšné setkávat se s těmi, kdo znají svět, budeme se pak lépe znát. A právě tak je dobré vidět, že druzí s lehkostí uskutečnili věci, které se nám zdály nemožné - může to být pro nás velkým povzbuzením. Jako bychom se po příkladu jejich letu mohli i my sami vznést - jako to dělají ptačí mláďata, která když se naučí užívat svých křídel, nevydávají se sice hned na velké lety, ale začínají napodobovat své rodiče. Velice to pomáhá, to vím. I když jsou takové osoby pevně rozhodnuty neurážet Pána, je dobré, když se vyhnou i nebezpečným příležitostem, neboť jelikož jsou v blízkosti prvních příbytků, snadno by se do nich mohli navrátit, neboť dosud nemají pevný základ jako ti, kteří už si zvykli trpět, znají bouře světa a ví, jak málo je třeba se jich bát či toužit po světských potěšeních, jimiž by mohli být spoutáni během některého z velkých ďáblových pronásledování, které ďábel někdy rozpoutá k naší újmě. A i když upřímně horlí, aby zabránily hříchům druhých, mohly by tu podlehnout útokům, kterým byly vystaveny.

13 Hleďme si vlastních chyb a nevsímejme si chyb druhých lidí. Lidem, kteří žijí tak spořádaně je totiž vlastní, že se hned nade vším pozastavují. Možná bychom se ovšem mohli mnohé důležité věci naučit právě od těch, nad kterými se pozastavujeme. Ohledně vnějšího vzhledu a vystupování můžeme sice být oproti nim ve výhodě, jenže ač to prospívá, není to nejdůležitější. A pak tu není žádný důvod proč bychom měli chtít, aby všichni šli touž cestou jako my, nebo vykládat duchovní věci, když se ani neví, o čem, tu je řeč. S pocitem, že přání, aby druzí prospívali nám vnuká Bůh, totiž můžeme, sestry, nadělat spoustu chyb. Proto je lepší držet se toho, co říká naše řehole: „snažte se stále žít v mlčení a v naději“. Pán se o své duše postará a jestliže nepřestaneme jeho Veličenstvo prosit, s jeho pomocí jim pak budeme velmi ku prospěchu. Ať je navždy požehnán.

¹⁹ Srov. Ž 199,137: Ty jsi, Hospodine, spravedlivý, přímý ve svých soudech., viz též Živ 19,9 a CD 16-18 (různé cesty, jimiž Bůh lidi vede)